

Køn, partivalg og politiske holdninger

Jørgen Goul Andersen
Institut for Statskundskab
Aalborg Universitet

Symposium i anledning af stemmeretsjubilæet
KVINFO & Folketingets Ligestillingsudvalg
14. December 2015

Pointer

- **Opfattelsen var længe, at kvinders valgret ikke gjorde den store forskel**

Men

- **Der har været kønsforskelle i holdninger hele tiden**
- **De politiske kønsforskelle er blevet markant større**
- **I dag ville mænd og kvinder typisk vælge forskellige reg.**

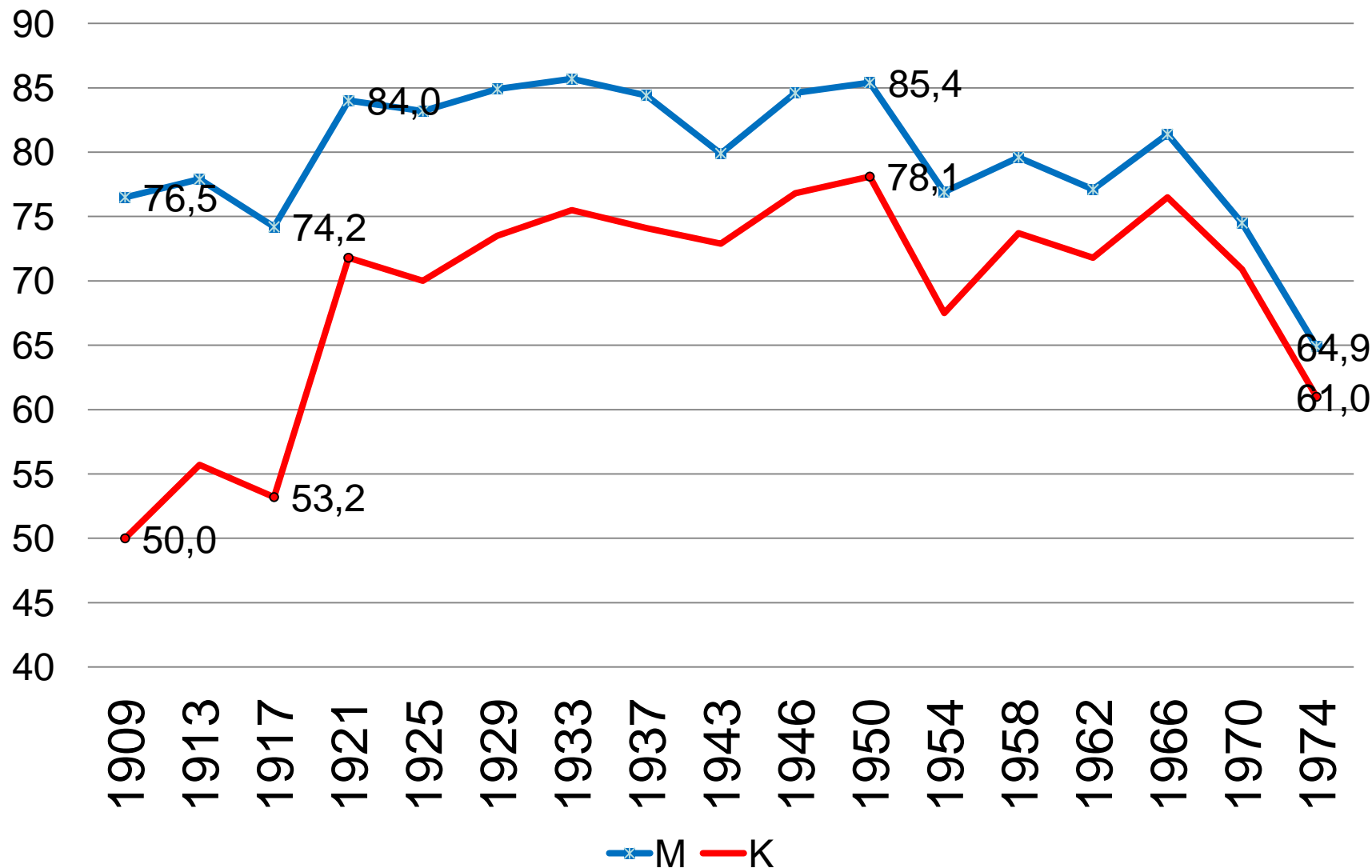
1. Mobilisering til valg

- Menighedsrådsvalg 1903:	K: 38.6 %	M: 53.7 %	Forskel:	15.1 %
- Kommunevalg 1909:	K : 50.0 %	M: 76.5 %	Forskel:	26.5 %
- Folketingsvalg 1918:	K: 67.6 %	M: 84.0 %	Forskel:	16.4 %
- Folketingsvalg 1920 (sep)	K: 72.2 %	M: 82.2 %	Forskel:	10.0 %

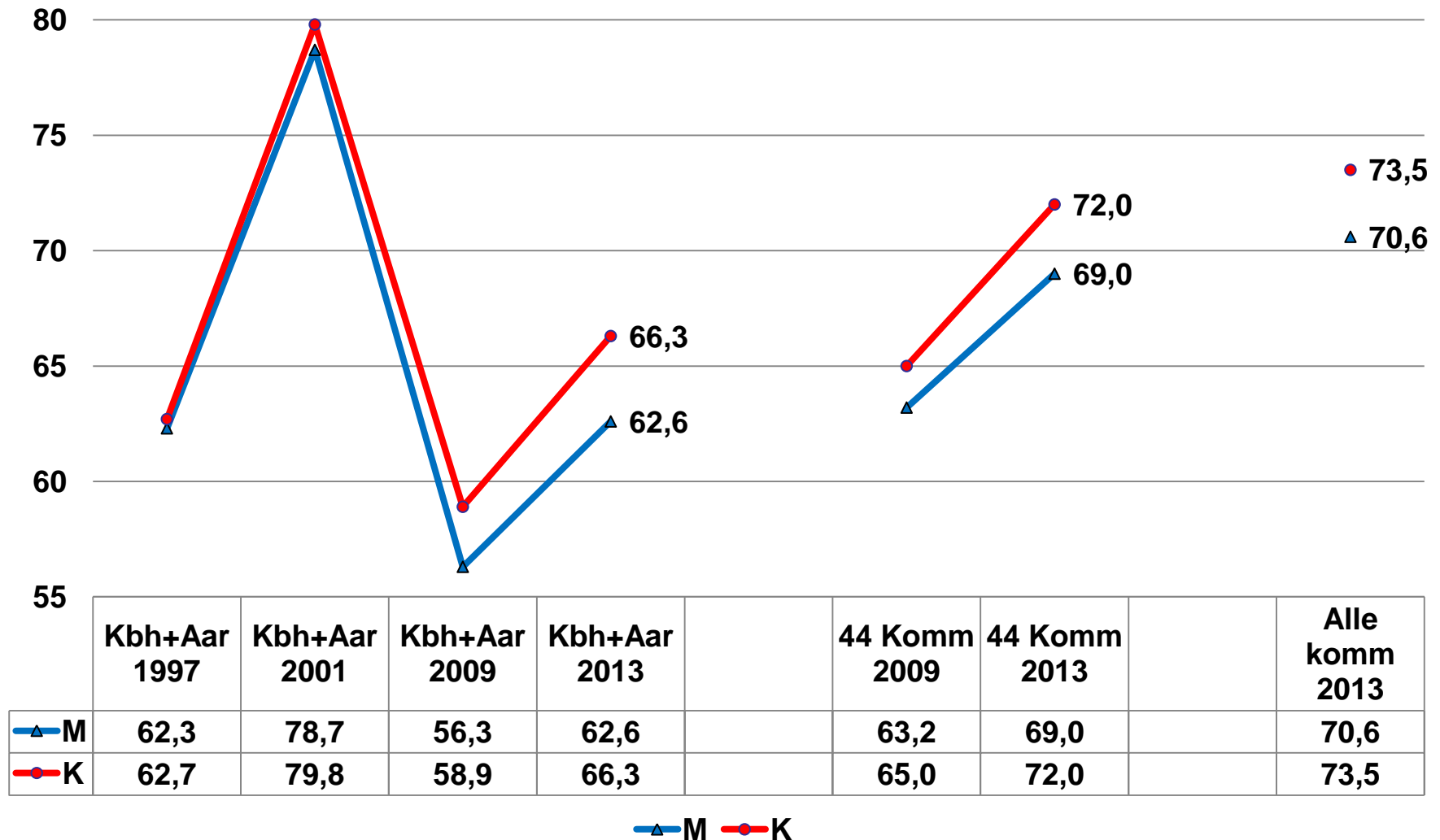
Store regionale forskelle ved første valg: Små kønsforskelle i Hovedstaden, meget store forskelle på landet

- I 1920 slutter statistikken i Danmark om folketingsvalg
- I 1974 slutter statistikken om kommunalvalg
- Danmark har statistik om alt – men ikke om, hvem der stemte!!!

Mænds og kvinders valgdeltagelse ved kommunale valg 1909-1974. Pct.

Mænds og kvinders valgdeltagelse ved kommunale valg, 1997-2013 i Aarhus og København, 2009-2013 i 44 kommuner, 2013 i alle kommuner.

Kønsforskellen i valgdeltagelse større ved kommunalvalg end folketingsvalg

1917/18 + 1920/21: Størst kønsforskel v kommunalvalgene

Antagelig fortsat i svækket grad

Næsten helt sikkert, at valgdeltagelsen også ved folketingsvalg er højest blandt kvinder

Bekræftes af valget 2001: Tre valg på én gang

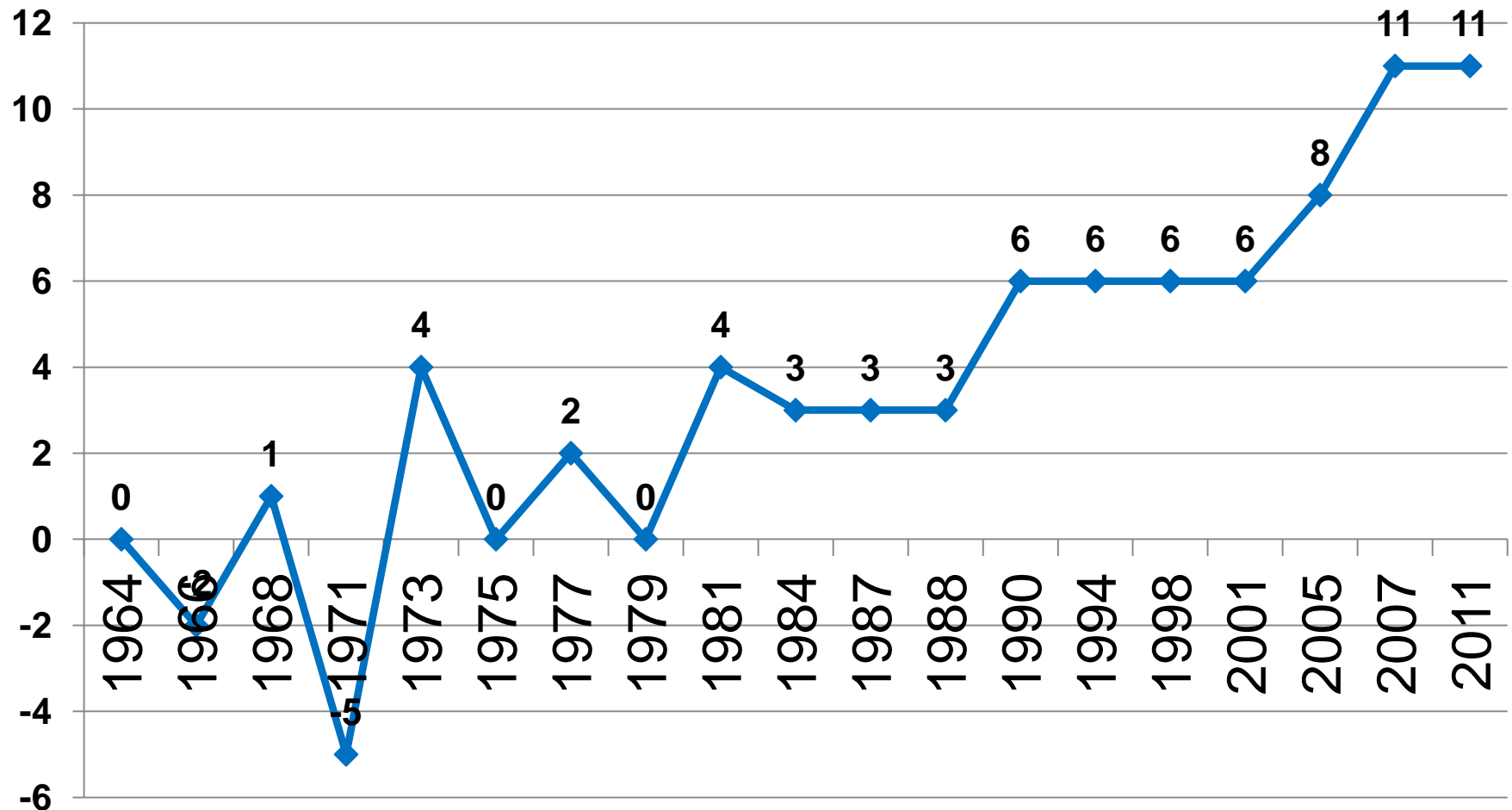
Siden 1915 har kvinderne udgjort et flertal af de stemmeberettigede....

- Men ikke et flertal af de vælgere, der stemte.
- 1909: Kun 37.8 pct. af de afgivne stemmer
- I dag udgør kvinder et stigende flertal af de vælgere, der stemmer: Højere andel, højere stemmeprocent
- Ligner udviklingen i Norge og Sverige
- Svarer til politisk deltagelse generelt, hvor kønsforskellene stort set er forsvundet (1979-2000) undtagen politiske partier

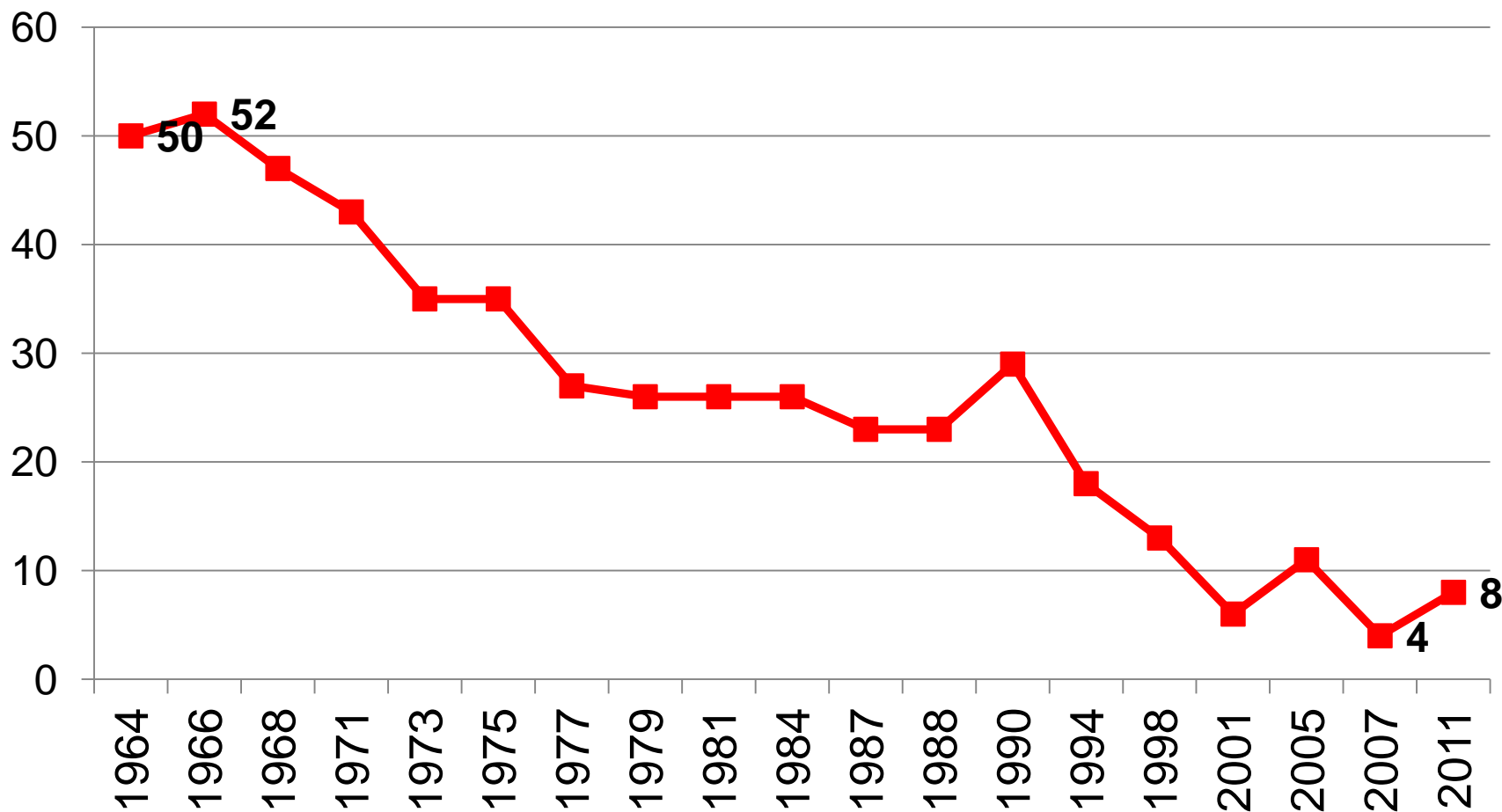
2. Partipolitisk

- Traditionelt: "Old gender gap": Kvinder lidt mere konservative
 - i Europa Kristelige Demokrater
 - men også Sverige indtil 1970'erne
 - Danmark 1964-1979: Ingen systematisk forskel
- Før og nu: Kvinder mindre ekstreme
 - fascistiske, kommunistiske, højrepopulistiske og andre "ekstreme" partier =mandepartier
- Fra ca. 1980 i mange lande: "New gender gap": Kvinder lidt mere til venstre
 - (- eller er det mænd lidt mere til højre?)
 - USA: Startede med Ronald Reagan

Danmark: Forskel mellem socialistiske partiers stemmeandel blandt kvinder og mænd, 1964-2011. Procentpoint.

Forskel mellem socialistiske partiers stemmeandel i arbejder- og middelklasse. 1964-2011. Pct.point

(1960'erne Danmark verdensrekord i klassepolarisering sammen m. Sverige. Under SR-regeringen 2013-14 var forskellen negativ)

I Danmark er det blevet hovedreglen, at kvinder og mænd ville vælge forskellige regeringer

MÆND:

- **20 års borgerligt styre 1990-2015**
- **fem års socialdemokratisk afbrydelse 1993-98.**

KVINDER:

- **19 års socialdemokratisk styre 1990-2015**
- **seks år med borgerlige regeringer 2001-07.**

Partiernes kønssammensætning.

Andel kvinder blandt partiernes vælgere.

	1964	1981	1998	2007	2011
DKP	49	42	-	-	-
VS/Enhedslisten	.	52	55	46	55
SF	43	52	60	61	63
Socialdemokratiet	51	52	52	55	55
Radikale Venstre	45	54	49	55	58
Kristendem.	.	59	55	54	-
Centrum Dem.	.	45	58	-	-
Venstre	46	51	43	45	46
Konservative	57	52	51	44	46
Da. Folkeparti	.	-	42	43	36
Ny Alliance		-	-	43	-
De Uafh. /FrP./ Liberal Alliance	45	37	52	-	39

Forklares delvist af sektor og stilling, men kun delvist. 2007

	Soc. Stemmeandel i pct.				
	Mænd	Kvinder	Forskel	N _{mænd}	N _{kvinder}
Privat ansat arbejder	39	45	6	3281	1136
Off. ansat arbejder	50	52	2	580	996
Privat ansat lavere funktionær	31	36	5	1711	2881
Off. ansat lavere funktionær	53	57	4	984	3906
Privat ansat højere funktionær	22	33	11	2552	1304
Off. ansat højere funktionær	48	57	9	869	1346
Selvstændig	17	29	12	1405	620
Alle erhvervsaktive	34	46	12	11382	12189

3. Kønsforskelle i holdninger

Klassisk frem til 1970-1975:

- Forsvaret: Kvinder mere opsat på at spare
- EU/NATO: kvinder mere skeptiske
- Velfærdsstat: begyndende forskelle
- Ikke generelt på venstre-højre (lighed osv.)

Omkring 1980-85:

- Atomkraft: kraftig polarisering ml. M og K
- Ligestilling
- Velfærdsstat tydeligere
- Begyndende forskelle venstre-højre (lighed osv.)

Holdningsforskelle mellem kvinder og mænd, 1969-2011. Velfærd og Lighed.

Overvægt med venstreorienterede svar.

År	1971	1974	1979	1984	1990	1994	1998	2001	2005	2007	2011
(1) Sociale reformer bevares mindst som nu											
Mænd	45	-11	25	53	34	32	28	15	36	54	42
Kvinder	41	-7	24	54	41	38	37	33	52	64	55
Forskel	-4	+4	-1	+1	+7	+6	+9	+18	+16	+10	+13
(2) Større Indkomstudligning											
Mænd	42	34	18	37	17	1	-7	-4	5	15	1
Kvinder	37	30	19	44	35	17	13	15	30	32	23
Forskel	-5	-4	+1	+7	+18	+16	+20	+19	+25	+17	+22

Kønsforskel i synet på offentlige udgifter.

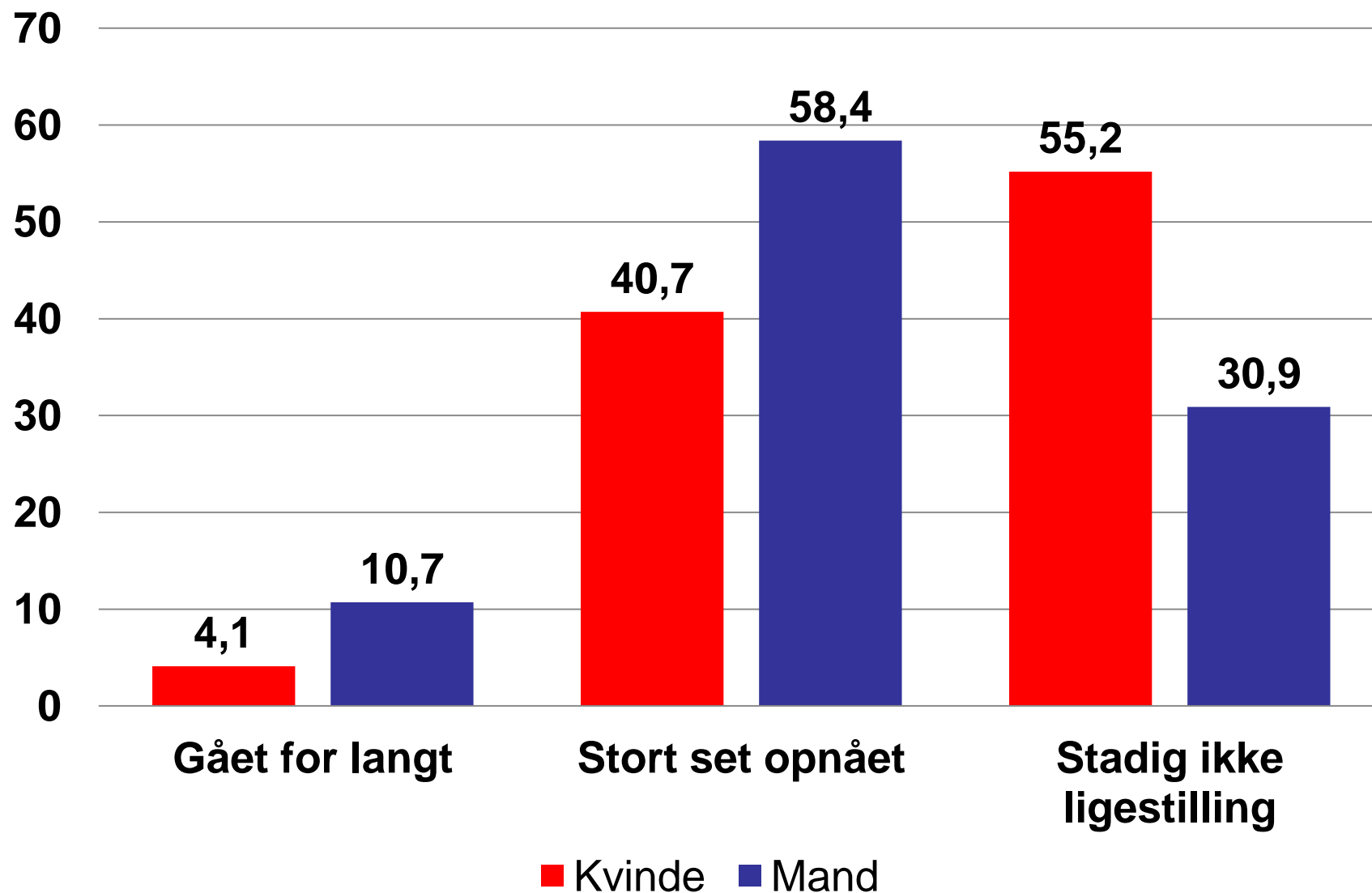
Bruge mere (+) eller mindre (-)

År	1979	1985	1990	1994	1998	2001	2005	2007	2011
Forsvaret	-7		-7	-9	-11	-4	-8	+2	-7
Sundhed	+15	+15	+20	+14	+10	+10	+15	+10	+17
Uddannelse	+6	+9	+6	+8	+2	-4	+2	0	+8
Daginst.	+10	+10	+15	+10	+18	+11	+14	+15	+18
Folkepension	0	+2	+6	+9	+9	+5	+9	+11	+8
Dagpenge		-4	+6	-8	0	+7	+7	+9	+11
Kontanthjælp		+2	+4	-8	+1	+10	+11	+11	+5
Hjemmehjælp				+13	+15	+8	+10	+14	+7
Miljø	+1	+3	+6	+3	+12	+16	+3	0	+7

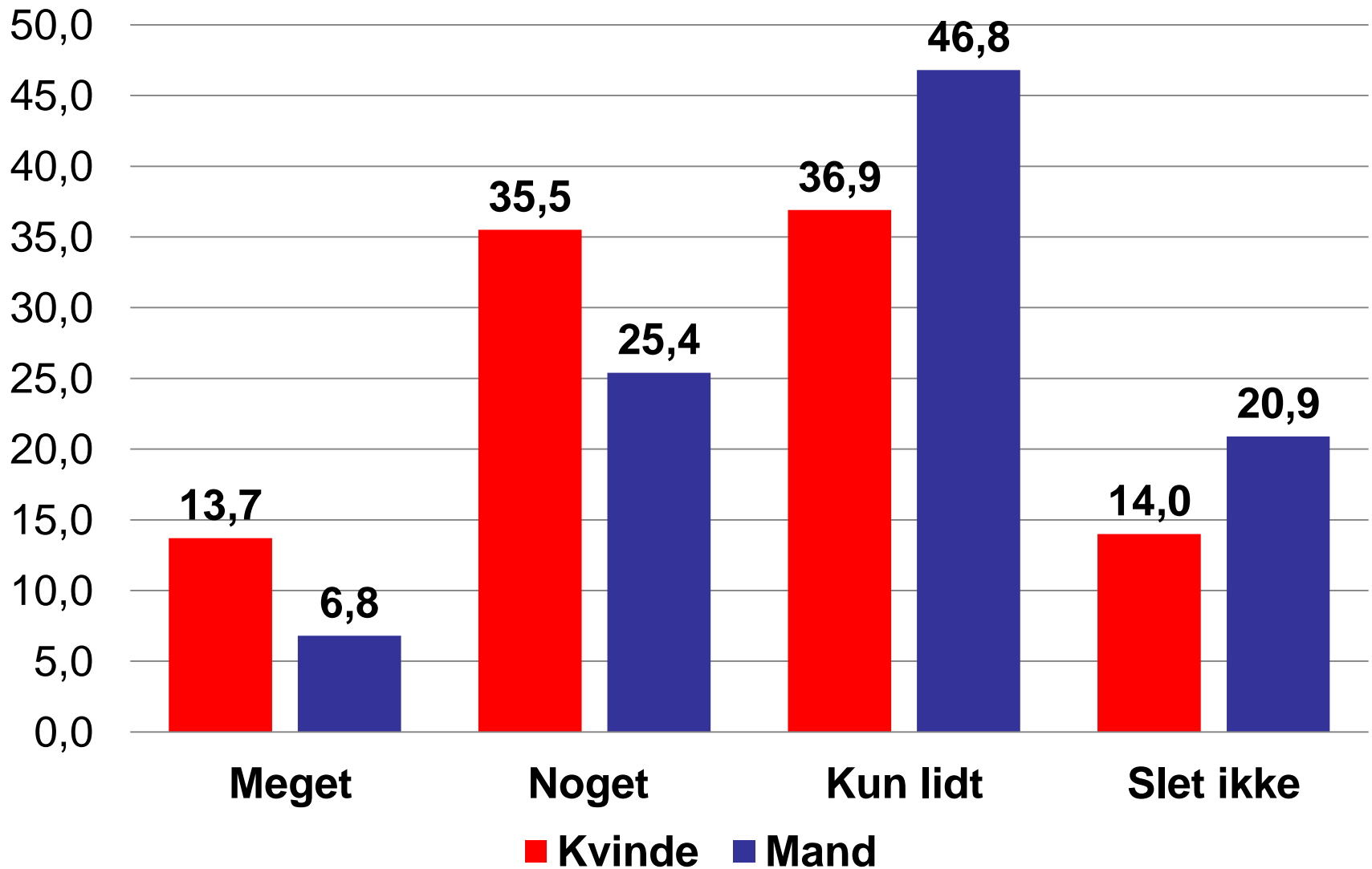
Kønsforskelle i prioritering af velfærd.

År ¹⁾	1994	1998	2001	2005	2007	2011
(1) Serviceforbedringer eller skattelettelser. Overvægt serviceforbedringer						
Mænd	-17	-3	-12	18	32	19
Kvinder	11	26	26	51	59	50
Forskel	+28	+29	+38	+33	+27	+31
(2) Øget Brugerbetaling						
Mænd		-36	-32	-45	-53	-50
Kvinder		-59	-53	-62	-67	-67
Forskel		+23	+21	+17	+14	+17

Vil du sige, at ligestilling mellem kønnene er opnået i Danmark i dag? (2015)

Interesse i ligestillingspolitik (2015)

4. Konklusion

- Kønsrollerne er blevet mere ens
- Politisk lever kvinder og mænd i mere forskellige verdener
- Mændene er blevet mere markedsliberale
- Kvinderne er mere orienteret mod velfærd og lighed
- Ikke så uinteresserede i ligestillingspolitik, og ikke så tilfredse med situationen
- (værdipolitiske kønsforskelle små og ustabile)
- (EU-folkeafstemningen fik markant større værdipolitisk islæt i 2015 – i 1992 og 2000 mere velfærd vs. marked)